

ISSN 2181-9297

Doi Journal 10.26739/2181-9297

**СЎЗ САНЪАТИ
ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ
5 - МАХСУС СОН**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ
ИСКУССТВО СЛОВА
СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК - 5**

**INTERNATIONAL JOURNAL
OF WORD ART
SPECIAL ISSUE - 5**

ТОШКЕНТ-2020

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

Адабиётшунослик

1. Tagaeva Sayyora Ulashevna SHE'RIYATDA ONA VASFI (NEMIS VA O'ZBEK SHOIRLARI SHE'RLARI MISOLIDA).....	6
2. Раҳмонова Хуршида Халиловна ҚИССА ЖАНРИДА РАМЗИЙ-ФАЛСАФИЙ ҚАТЛАМ ТАБИАТИ (Хуршид Дўстмухаммаднинг “Ҳижроним мингдир менинг” қиссаси мисолида).....	11
3. Назарова Дилдора Илхомовна ЖАМОЛ КАМОЛ МУХАММАСЛАРДА УСЛУБ ВА ТАСВИР.....	19
4. Тўмарис Бутунбаева АЪЗАМ ЎКТАМ ВА МИНҲОЖИДДИН МИРЗО ШЕЪРИЯТИДАГИ ЎХШАТИШЛАР.....	25
5. Комилова Шахноза Турабудиновна ХИТОЙЛИК ДАРМАТУРГ СЯ ЯННИНГ “ШАНХАЙ ТОМЛАРИ ОСТИДА” ДРАМАСИДА ДАВР МАНЗАРИСИ.....	29
6. Эшанова Зилола Қўчқаровна АЛИШЕР НАВОИЙ ИЖОДИДАГИ МУНОЖОТ-ҒАЗАЛЛАР ПОЭТИКАСИ.....	35
7. Муҳиддинов Муслиҳиддин Қутбиддинович НАВОИЙ АСАРЛАРИДАГИ АҲЛОҚИЙ МАСАЛАЛАРНИНГ ТАРБИЯВИЙ АҲАМИЯТИ.....	41
8. Джалилова Зарнигор Баходировна ИНГЛИЗ ШЕЪРИЯТИДА ИНСОН СИФАТЛАРИНИНГ ГУЛЛАР ТИМСОЛИДА ИФОДАЛАНИШИ.....	48
9. Қаюмов Нодир Найимович РЎДАКИЙ ВА БАШШОР МАРҒАЗИЙ ПОЭЗИЯСИДА ТАШХИС САНЪАТИНИНГ ТИПОЛОГИК ХУСУСИЯТАРИ.....	54
10. Жаксымова Урзия Жумабаевна «ЖАҲОНША» ДОСТОНИДА ИЛМ ЎРГАНИШ ФАЗИЛАТИНИНГ АКС ЭТИШИ.....	59
Лингводидактика	
11. Сирожиддин Хўжакулов XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА МУСАДДАС ЖАНРИ ВА УНИНГ ЭВРИЛИШ ТАМОЙИЛЛАРИ.....	64
12. Surmanov Sardor, Ametova Oyshajon IMPROVING LEARNERS READING SKILL WITH THE USE OF GRADED READERS.....	70
13. Xaitbayeva Nazokat Adilbek qizi TA'LIM JARAYONIDA PSIXOLINGVISTIK YONDASHUV.....	74
14. Noila Mustafоеva Ishnazarovna YURIST TALABALARGA RASMIY HUUJATLAR BILAN ISHLASHDA YOZUV KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH TAJRIBALARINI O'RGANISH.....	80
15. Zaure Kertaeva Saparaliqizi DEVELOPING STUDENTS' INTERACTIONAL COMPETENCE IN ENGLISH CLASSROOMS.....	84

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

Рахмонова Хуршида Халиловна
Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат
Ўзбек тили ва адабиёти университети
мустақил тадқиқотчиси, ўзбек
филология факультети ўқитувчиси
Email: xurshida.xalilovna@gmail.com

ҚИССА ЖАНРИДА РАМЗИЙ-ФАЛСАФИЙ ҚАТЛАМ ТАБИАТИ (Хуршид Дўстмуҳаммаднинг “Ҳижроним мингдир менинг” қиссаси мисолида)

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2020-SI-5-2>

АННОТАЦИЯ

Бугунги кун қиссаларида инсон образи янгича ёндашув асосида ифодаланмоқда. Қаҳрамоннинг ботиний олами ва қалб жумбоқларини тасвирлаш, чуқур таҳлил қилиш асар марказида туради. Қаҳрамон ўз-ўзини тафтиш қилади, ўз кўнглига қамалиб олиб, тафаккурга, ҳаёлларга эрк беради. Ана шундай асарлардан бири Хуршид Дўстмуҳаммаднинг “Ҳижроним мингдир менинг” деб номланган қиссасидир. Мақолада ушбу қисса образлар бадиияти, поэтик тимсоллар, рамзлар асосида таҳлил қилинган. Асарда инсон қалби, кўнгли, инсоний ва илоҳий муҳаббат туйғулари ёзувчининг ғояларини ифодалашга хизмат қилган. Бадиий таҳлилда қаҳрамон психологиясини очишда пейзаж тасвири, портрет, оқ ранг, туш каби психологик воситалардан фойдаланилди. Бундай психологик воситалар инсон рухиятини чуқур ва нозик ёритишда, воқеалар силсиласини ривожлантиришга хизмат қилган.

Калит сўзлар: ноанъанавий қисса, инсон кўнгли, мактуб, хотиралар оқими, ички монолог, сюжет чизиғи, адабий-фалсафий мушоҳада, метафорик ўхшатишлар, пейзаж, туш тасвири, муаллиф нутқи.

Рахмонова Хуршида Халиловна
Самостоятельный исследователь, преподаватель
университета узбекского языка
и литературы имени Алишера Навои
Email: xurshida.xalilovna@gmail.com

ПРИРОДА СИМВОЛИКО-ФИЛОСОВСКОГО СЛОЯ В ЖАНРЕ ПОВЕСТИ (на примере повести Хуршида Дустмухаммада "Мои тысячи разлук")

АННОТАЦИЯ

В современный рассказах человеческий образ выражается на основе нового подхода. Изображение внутреннего мира героя и загадок сердца, глубокий анализ находится в центре работы. Главный герой исследует себя, замыкается в своем сердце и дает волю мысли и

воображению. Одно из таких произведений – рассказ Хуршида Дустмухаммада под названием «Хиджраним мингдир менин». В статье анализируется этот рассказ на основе образов, поэтических эмблем, символов. В пьесе человеческое сердце, душа, человеческие и божественные чувства любви служили выражением идей писателя. В художественном анализе использовались психологические инструменты, такие как пейзажные образы, портрет, белый цвет, сон, чтобы раскрыть психологию главного героя. Такие психологические инструменты служили для развития серии событий в глубоком и тонком освещении человеческой психики.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: нетрадиционное повествование, человеческое сердце, письмо, поток воспоминаний, внутренний монолог, сюжетная линия, литературно-философский дискурс, метафорические аналогии, пейзаж, авторская речь.

Rahmonova Khurshida Khalilovna

Researcher of the University of
Tashkent State Uzbek language and
literature named after Alisher Navoi,
teacher of the faculty of Uzbek Philology.
Email: xurshida.xalilovna@gmail.com

THE CHARACTER OF SYMBOLIC-PHILOSOPHICAL LAYER IN THE GENRE OF STORY (ON THE BASES OF THE STORY "MY GREAT SEPARATION" BY KHURSHID DUSTMUHAMMAD).

ANNOTATION

In today's stories, the image of man is expressed on the basis of a new approach. Depicting the hero's Botanic world and soul puzzles, in-depth analysis stands at the center of the work. The hero makes a self-inspection, confines himself, gives freedom to thinking, imagination. One of such works is the story of Khurshid Dostmuhammad called "hijra is a thousand mine". In the article, these narratives are analyzed on the basis of artistry, poetic symbols, symbols. In the work, the human heart, soul, feelings of human and divine Love served to express the writer's ideas. In artistic analysis, psychological tools such as landscape painting, Portrait, white color, Dream were used in the opening of the psychology of the hero. Such psychological tools served in the deep and subtle coverage of the human psyche, the development of sets of events.

Key words: unconventional narration, human imagination, letter, flow of memories, internal monologue, plot line, literature-philosophical observation, metaphorical analogy, landscape, author's speech.

Кисса жанри ўзбек адабиётида узок тарихий босқичларни босиб ўтиб, тобора ўзгариб, янгиланиб бормоқда. Хусусан, XXI аср киссаларида ёзувчининг янгиланаётган услуги, адабий-эстетик қарашлари, поэтик тили, рамзлар орқали адабий-фалсафий мушоҳадаси такомиллашиб бормоқда. Ана шундай ўзига хос услубга эга ёзувчилардан бири Хуршид Дўстмухаммаддир.

Истеъдодли адибнинг “Уч қўшиқ” деб номланган киссаси ноанъанавий услубда ёзилган бўлиб, уч қисмдан иборат. Биринчи қўшиқ “Ҳижроним мингдир менин”, иккинчи қўшиқ “Мен – сенсиз, сен – менсиз”, учинчи қўшиқ “Гўё рўё” деб номланади. Ёзувчи бу киссаларни ёзишда ҳам шаклий, ҳам мазмуний, ҳам услубий янгилликла интиланган. Киссаларнинг ҳар бири ўзига хос бадиий қурилмага эга. Асарда анъанавий киссаларда мавжуд бўладиган аниқ бир сюжет чизиги йўқ. “Ҳижроним мингдир менин” киссаси ошиқ йигит ва маъшуканинг мактублари, хотиралар асосига қурилган. Инсон қўнғлидаги покиза туйғуларни, унинг нозикликларини тўлалигича очиб беришга уриниш яққол қўзга ташланади. Қаҳрамон қўнғлида кечаётган кечмишлар, изтироблар, дардлар мактуб шаклида фалсафий мулоҳазалар орқали баён қилинган. Қиссанинг сюжети ҳам, композицияси ҳам туйғулар оқими асосида ривожланиб боради.

Хуршид Дўстмуҳаммад ушбу асарида инсон кўнглини, унинг муҳаббатга тўла туйғуларини биринчи ўринга қўяди ва инсон қалбидagi поклик, самимийлик, ўзаро меҳр унинг тафаккурини белгилайди, қалбдagi гўзаллик ҳақиқий гўзалликдир, деган шарқона ҳулосани асар моҳиятига сингдиради. Қалб, юрак – инсоннинг ҳақиқий инсонийлигини, одамийлигини кўрсатиб берувчи асосий тушунчадир. Асарда воқелик ҳам қалбдagi ҳистуйғу, кечинмалар, хотиралар орқали бизга намоён бўлади. Қиссадаги ошиқ йигит дунёни фақат гўзалликларда, оқ рангларда ва оқликдан таралаётган нурда, инсонларнинг ўзаро бири-бирига бўлган меҳр-муҳаббатидa кўради. Дунёга шоирона нигоҳ билан боқади. Адиб китобхонларни ташқи оламдан узиб олиб, кўнгил деган беадад маконга олиб киради ва кўнгилнинг турфа жилоларини, соғинчнинг аламларини, муҳаббатнинг чексиз изтиробларини ҳис қилишни, тушунишни китобхоннинг ҳукмига ҳавола қилади.

Қиссада инсоннинг қалби бевосита бадий ижод майдони, бадий таҳлил майдони вазифасини ўтаган. Қалб эса ўз навбатида туйғуларда намоён бўлади. Туйғулар эса хат орқали изҳор қилинади. “Хат кўнгил кўприги, бу кўприк икки киши учун бунёд этилади, унга шу икки кишидан бўлак ҳеч ким қадам босмайди ва унга бегона назар ҳам тушмаслиги керак. Чунки икки кўнгил тўридаги энг бокира, энг эрка орзу-армонлар ушбу кўприк – мактуб воситасида йўлланади”. Хат нафақат кўнгил изҳори, балки ўзининг туйғуларини, муҳаббатини ёт, бегона кўзлардан, бегона назарлардан ҳимоялашнинг воситаси ҳамдир. Рассом йигит кизга шу даражада кўнгил қўядики, унинг ҳар ҳаракатида, ҳатто сукутида ҳам ўз идеалини кўради. “Айни суҳбатга қўшилишингиз мумкин бўлган дамларда ҳам сукут сақлар эдингиз, шундай пайтда аслзода оилада тарбия кўрган кибор кизлардан бўлса-я деган ўйлар кечар эди ҳаёлимдан”. Қаранг, ёзувчи тасвирда ҳам метафорик ўхшатишлардан ўринли фойдаланган. Бу эса матннинг руҳий таъсирчанлигини оширишга хизмат қилган. Яъни, кизнинг аҳён-аҳёнда бир кулиб, яна ўша заҳоти жиддий тортиши – ярқ этиб ёниб ўчган чирокка ўхшатиляпти. Адиб яна маъшуқанинг ёки кизнинг юзи “дуру жавоҳирларнинг асили”, “илоҳий ҳиркат”, “чеҳрасидан оппоқ нур таралади” деб тасвирлайди. Айниқса, қиссада кўп ўринларда оқ рангга, оқликка ва ундан таралаётган нурга алоҳида эътибор қаратади. Мактублардан бирига эътиборимизни қаратамиз. “Чеҳрангиздан таралган ойдек нур асирига айландим. Бундайин нурни авайламоқ, қадрламоқ учун эса ўзим бениҳоя покиза, беғубор бўлмоғим шарт, деган қарорга келдим”. Ёки яна бир ўринда “Жозиб нурлар илоҳ назари тушган жисмда жамланади, зеро, оқ-оппоқ нурда фаришталар гўзаллиги мужассам топади. Қалби чароғон ва гўзал инсонларгина ушбу илоҳий нурни аъзои баданларига жо этадилар, шу тариқа мўъжизаларга кодир нур тоза қалб соҳиблари бўлмиш заминий хилқатларнинг муборак баданларида акс этади”. Ошиқ йигит илоҳий нурни, фаришталик тимсолини, зоҳирий ва ботиний гўзалликни маъшуқада кўради. Шу сабабли ўзим ҳам қалбан покланмоғим шарт, деб ҳисоблайди ва шовқинли шаҳардан тоғу тошларга чиқиб кетади. Маъшуқанинг ҳам ўз навбатида, ошиққа нисбатан меҳри, муҳаббати, ундаги фазилатларни қадрлай олиши покиза туйғулар асосига йўғрилган. Ердаги муҳаббат самовий муҳаббатга айланган. Ёзувчи ушбу қиссада инсон кўнглини, соғинчни, ҳижронни кашф этишга уринган. Ундаги қаҳрамонлар ёзувчининг эстетик идеалини ифодалаб беради. Бани башар қиссадаги рассом йигит ва киздек самимий туйғуларга эга бўлса, бир-бирини тушунса, қадрлай билса ҳаёт бунчалар мураккаб, яшаш бунчалар қийин бўлмасди, деган концепсияни илгари суради. Бу эса ўз навбатида рус ёзувчиси Фёдор Достоевскийнинг “Гўзаллик дунёни кутқаради” машҳур ибораси замиридаги меҳр туйғусини эсга солади. Услуби ҳам “Камбағаллар” номли романинига ҳамоҳангдир.

Лекин, Хуршид Дўстмуҳаммад ўзининг услубига, ўзининг йўналишига эга ёзувчилардан бири. Ёзувчи қаҳрамон психологиясини ифодалашда пейзаж тасвири, портрет, оқ ранг воситаларидан қоришиқ ҳолда фойдаланган. “Тасвирий адабиётдаги табиат манзаралари пейзаж, деб юритилади. Табиат манзараси тасвиридан турли хил мақсад кузатилади. У гоҳ воқеа содир бўлган фаслни билдиради, гоҳ қаҳрамонлар кайфиятини очишга ёрдам беради, гоҳ асар воқеаларини бир-бири билан боғлаш вазифасини ўтайди”. Адиб қиссасида пейзаж қаҳрамон кайфиятини ифодалашга хизмат қилган. Тоғу тошларга

кетиб қолган йигит қамишзорга бориб қолади. "... Ёруғ дунёда мен кўрмаган-билмаган нарса йўғу, кадам босмаганим қамишзор қолгандек кадам-бакадам олдинга силжийвердим. Шунда туйқус оёғим остига қарадим... қисғос очилган тугмача гулларни кўрдим!.. Инсон назари тушмаган қамишлар орасидаги ғира-ширада тугмача гуллар шу қадар оқ эдики!.. Уларнинг оқлигини тасаввур қилиш ва тасвирлаш учун "оқ" сўзи ожизлик қилади!.. Қорға ўхшатайми, музга, пахта ё сутга қиёслайми?... Йўқ, буларнинг ҳеч бирига ўхшамаган оқ-оппоқ гул япроқчалари!.. Беш япрокли, уч япрокли, капалак қанотида-да нозик. Киприкларинг учи сийпаси озор етгудай!.. Банди киприк толасидан-да нафис... ". Бундай гўзалликларни, тугмача гулнинг оқлигини, нафислигини билиш, илғаш учун инсонда нозик дид, тоза қалб, тафаккур, шоирона нигоҳ керак бўлади. Гулнинг оқлигини тасаввур қилиш ва тасвирлаш учун дунёдаги оқ сўзи ҳам, дунёдаги барча оқ рангдаги ҳодисалар: қор, муз, сутга қиёслайди. Аммо тасвирдаги ўхшатиш ёзувчининг кўнглидагидек оқликни, ойдинликни тасвирлаб беришга ожизлик қилади. Ёзувчини гулларни оқ рангда тасвирлаши қониқтирмайди. Энди бу гулларнинг гўзалликларини ифодалаш учун нурга мурожаат қилади. "Митти япроқчаларнинг ранги шу қадар тиникки, ундан сачраган нур толаси тўппа-тўғри юзингизни ёритиб юборади". Бу ерда оқ ранг, ундан таралаётган нур эзгулик, поклик, меҳр, ҳижрон рамзи бўлиб келяпти. Дунёни фақат оқ рангларда, яъни эзгуликдан иборат ҳолда кўришни истаган ёзувчи оқ рангда мавжуд бўлган рамзий маъноларни кашф эта бошлайди.

"Хаёт ва хаёл йўлларида " деб номланган телекўрсатувда ёзувчи Хуршид Дўстмуҳаммад "Агар кўнгил расмини чизиш керак бўлса, ўзи, аслида, кўнгилнинг расми йўқ. Мободо, унинг расмини чизиш керак бўлса, у нурдан иборат бўлади. Кўзни оладиган нур эмас, майин, мулойим нурдан иборат бўларди. Кўнгилнинг марказида нур туради", - деган эди. Демак, бундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, ёзувчи нима учун нур образига тез-тез мурожаат қилгани аён бўлади. Яъни ёзувчи майин, мулойим нурни, ёруғликни кўнгилнинг асосий марказида турувчи унсур деб, билади. Демак, ёзувчи назарида кўнгил нурдан иборат экан, кўнгил майли, кўнгил меҳри тушган маъшуқа ҳам нурли бўлиши, табиий. Ёки ошиқ кўнглининг нури маъшуқа чеҳрасига тушар, эҳтимол.

Умуман олганда, Хуршид Дўстмуҳаммад ижодида ранглар алоҳида рамзий маъно ташийдими. Айниқса, оқ ва қора ранглар. Қора ранг "Сўроқ" қиссасининг бадий ғоясини ифодалашга хизмат қилган бўлса, оқ ранг эса "Ҳижроним мингдир менинг" қиссасида маълум бир рамзий маънолар ташийдими. Умуман, ранглардаги маъно ҳақида фикр билдирган адабиётшунос Иброҳим Ҳаққул шундай дейди: "Ранглар у ёки бу халқнинг уни қуршаб олган олам, ижтимоий-маданий ҳаёт, урф-одат, маросим, адабиёт ва санъатга доир қадимий қарашлари билангина эмас, балки космогоник, мифологик, диний-илоҳий тушунча ва тасаввурлар билан ҳам боғланиб кетади. Шунингдек, одамларнинг дунёқараши, яшаш шароитлари, диний ҳаёт йўлларининг ўзгариши билан рангларга муносабат, кўзланган мақсадлар ҳам ўзгариб, баъзан бутунлай янгиланиб борган". Юқоридаги фикрлардан келиб чиқадики, ранглар космогоник, мифологик, илоҳий тушунчалар билан боғлиқ экан, улар ифодалаган тушунчалар ҳам илоҳийлик касб этади.

Олим таъкидлаганидек, ҳар бир халқ ёки элатнинг туриш-турмуши, урф-одати, дунёқараши ўзига хос, улар узоқ даврлар мобайнида шаклланган. Бу нарса ҳатто рангга бўлган муносабатда ҳам намоён бўлади. Масалан, биз ўзбекларда оқ ранг эзгулик, поклик, софлик белгиси ҳисобланади. Бошқа миллатлар эса унга бошқачароқ баҳо бериши мумкин. Бу эса ҳар бир халқнинг менталитети, дунёқараши билан боғлиқ. Ўтмишда асир тушган ёки енгилган қўшин оқ байроқ кўтарган. Оқ сулҳпарвар элчилар ва бетараф томонларнинг ранги ҳисобланган. Япония, Ҳиндистон, Хитойда эса бу ранг мотам ранги ҳисобланган. Адиб Хуршид Дўстмуҳаммад эса, "оқ рангни қора ранг билан солиштирганда, оқ рангда қувноқлик, шўхчанлқ, хушчакчаклик бор", - деган эди. Лекин адибнинг ушбу қиссасида оқ ранг қувноқлик маъносидан кўра, кўпроқ эзгулик, меҳр-муҳаббат, дунёдаги барча одамларга меҳр кўзи билан қарай олиш маъноларига яқинроқ тушунчани ифодалаган. Балки, шунинг учун адиб пейзажда ҳам, қаҳрамонлар портрети

тасвирида ҳам оқ рангга қайта-қайта мурожаат қилади. “Суратингизни чизганман: оч кўкиш куйлакдасиз, оппоқ гуллари бор, куюк сочингиз елкангиз узра ёйилган, нафисгина балдоғингизда яноғингиздан таралган нур акс этипти”. Ошиқ йигит маъшуқасини расмини чизади. Унга термулиб туриб, узоқ-узоқ суҳбат қуради. Бу ҳам ўз навбатида қаҳрамоннинг кечинмаларини ифодадашга ёрдам беради. Йигит хаёллар оламида яшайди. Хаёллар эса чек-чегара билмайди. Дунёни оқ рангларда кўриш, ҳис қилиш аста-секин тафаккурга кўча бошлайди. Хаёлот оламида ҳам, реал ҳаётда ҳам тафаккур ҳис-туйғудан кўра ўзининг залворли юки билан инсонни ҳамиша ўйлашга, фикрлашга мажбур қилади.

“Тушунш азоб... Инсон чуқурроқ, нозикроқ тушунгани, ҳис қилгани сайин азоби чуқурлашаверади, изтироб ўтида кўпроқ куяверади. Ўйлаб қоламан: бундай ҳолатларда тушунмаслик, ҳиссизлик бахт эмасмикан?..” Яна қаҳрамон хотираларидаги воқеа-ҳодисаларни тафаккур ва кўнгил туйғулари билан қоришиқ ҳолда таҳлил қила бошлайди. Ошиқ йигит маъшуқага ёзган хатларининг бирида ўн уч ёшли ўспирин бола ҳақидаги ҳикояни айтиб беради. Кўча чангитиб, тўп қувиб юрган ўн уч ёшли болакай бирдан ён дафтар тута бошлайди. Кунлик воқеаларини, еган овқатини, тушларини, онасининг танбехларини, қушларнинг сайрашларини, кўшни синфдаги қизнинг юриш-туришини ёзиб боришга одатланади. Китоб ўқишга ҳаваси орта бошлайди. Одамларнинг бир-бирдан ажойиблигини мурғак нигоҳи орқали кашф эта бошлайди. Ўзига кўшни синфдаги қизнинг нигоҳи билан қарай бошлаганини ҳатто ўзи ҳам сезмай қолипти. Кунларнинг бирида ўспирин бола хотира дафтарини йўқотиб қўяди. Ҳарчанд изламасин, уни топа олмайди. Бир кун овқатдан сўнг отасининг сўзи билан ҳамма хонтахта атрофида ўтиришди. Бирдан катта акасининг қўлида йўқолган ён дафтарча пайдо бўлди ва у ўқий бошлади. “Катта танаффус... звонок чалинди... Класдан шошиб чиқдим, қарасам... ” Ҳах-ха-ха”. Кундаликнинг давоми ҳам ўқилади. Ҳамма устидан кулади. Ёзганлари, туйғулари мазах қилинган бола ўзини бамисоли оёқлар остида мажакланиб эзилган майсадек ҳис қилади. Югуриб қоп-қоронғу кўчага чиқиб кетган бола аламдан кўзлари жикқа ёшга тўлади. Воқелик шу жойига келганда тугаб қолади. Муаллиф бу ҳодисадан хулосани китобхоннинг ҳукмига ҳавола қилади. Зийрак китобхон эса боланинг мурғак қалбини, болалик ҳавасини, самимий туйғуларини синдирган одамларни меҳрсизликда айблайди. Ёзувчи айтмоқчи бўлган фикрларни тушунгандек бўлади. Бу ҳикоя қаҳрамоннинг нафақат ўша пайтдаги кайфиятини, балки даврнинг ижтимоий мазмунини, яъни шу даврда яшаётган одамларнинг тобора меҳрсизроқ бўлиб бораётганлигини ифодалашга хизмат қилган.

Ошиқ рассом эса яна хаёлларига эрк беради. Хаёллар эса тин олмайди. Бутун борлиқни, коинотни кезиб чиқади. Рассом йигит эса энди соғинчнинг дақиқаларини кашф қила бошлайди. “Соғинчнинг изтиробли дақиқаларида бир кашфиёт қилдим: соғинч лаҳзаларини бани башар кўниккан вақт ўлчови билан ўлчаб бўлмайди. Зеро, соғинчнинг ҳар лаҳзасида юзлаб кунларга татигулик азоб-укубатлар мужассам топади. Ичингизда бўла туриб соғинаман, Сизни ичимда жо қилиб кўйиб – излайман... ” яна бир ўринда “Соғинч азоб, изтироб, армон, аммо борлиги барибир яхши...”, “соғинч ҳам беадад макон”. Аслида, бадий тафаккур, унинг маҳсули бўлган бадий асар қолипларга сиғмайди, чек-чегара билмайди. Лекин, биз шартли равишда мазкур қиссадаги қаҳрамонлар табиатини, соғинчнинг изтиробларини информативнинг тармоқланиш чизмаларида ифодалашга ҳаракат қилиб кўрдик.

